

СТ А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Андрей Сашов Александров**,
научна специалност: **Трудово право и общественно осигуряване**,
висше училище/научна организация: **Институт за държавата и правото при БАН**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Трудово право и общественно осигуряване“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **ИЛИЯНА СЪБИНОВА ГЕОРГИЕВА**
Тема на дисертационния труд: **СПЕЦИАЛНА ЗАКРИЛА НА ТРУДА НА НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3351/15.11.2024 г. на заместник ректора на УНСС

1. Информация за дисертанта

Г-жа Събинова се е обучавала по докторска програма към *катедра Частноправни науки* на УНСС по професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Трудово право и общественно осигуряване“ в редовна форма, под научното ръководство на доц. д-р Райна Койчева.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от 186 страници и включва увод, четири глави, заключение с изводи и предложения *de lege ferenda*. Текстът е структуриран правилно, следвайки напълно логична подредба на изследваните правни проблеми. В анализа се откриват най-общо две темпорални линии: историческото развитие на правната уредба и съдбата на трудовото правоотношение – въстъпване, период на съществуване, прекратяване. Впечатление правят ясният изказ на авторката и прецизният правен език, които позволяват текстът да се чете и възприема изключително лесно. Намирам, че единствено съдържанието е излишно подробно – до степен да включва конкретни предложения за усъвършенстване на законодателството като подзаглавия на структурни части на дисертационния труд.

Актуалността и практическата важност на избраната тема са несъмнени, като дисертантката разглежда проблематиката в цялост, подхожда със задълбоченост и добросъвестност в научния си анализ, формулира тезите си ясно. Едва ли изобщо е мислима по-висша ценност от закрилата на децата, включително в трудовите отношения, затова и до известна степен е изненадващо, че до момента в правната ни литература липсваше цялостен анализ относно закрилата на труда на непълнолетните лица. Г-жа Събинова заслужава специална похвала дори само с избора си на тема.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният дисертационен труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Той показва, че кандидатката притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания (чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ).

Поради ограничения обем на становището тук не мога да изложа изчерпателно всички приносни моменти, които откривам в дисертационния труд. Следва обаче да се посочи, че дисертантката умело е избегнала една очевидна опасност – поради големия обем на анализираната уредба дисертацията да се сведе до обикновения ѝ преразказ. Тъкмо напротив, към почти всеки от разгледаните въпроси г-жа Събинова е изразила собственото си мнение и е потърсила аргументи за неговата защита. Затова дори и тезите, с които лично аз не съм съгласен, заслужават по-нататъшно обсъждане в правната теория и практиката, за да се преценят приложимостта и целесъобразността им.

Като ценни предложения *de lege ferenda*, които напълно подкрепям, бих причислил: (а) предложението да се въведе задължение за работодателя да води регистър на назначените непълнолетни работници и служители; (б) да се създаде облекчен ред за назначаване на непълнолетни в семейни бизнеси; (в) да не се допуска наемането на непълнолетни лица чрез предприятия, осигуряващи временна заетост; (г) да се забрани сключването на договори за допълнителен труд с непълнолетни; (д) да се въведе изрична норма, която да дава право на непълнолетния работник или служител да откаже полагането на нощен труд; (е) да отпадне изискването на 4-месечен предварителен трудов стаж като предпоставка за ползване на платен годишен отпуск; (ж) всички медицински прегледи да са безплатни за непълнолетните; (з) учебните отпуски да са субективно право, а не правна възможност за непълнолетните работници и служители; (и) да не се допуска командироване без съгласие на непълнолетния; (к) да се въведе квалифициран състав за нарушения на трудовото законодателство спрямо непълнолетни лица и да се изключи възможността такива нарушения да се третират като маловажни и пр. Този комплекс от законодателни промени, предложени от авторката, без съмнение ще способства за засилването на закрилата към тази особено уязвима група работници и служители. Специално следва да се подчертае и изключително интересният анализ на съдебна практика относно съотношението между наказателна и административнонаказателна отговорност за приемане на работа на непълнолетно лице без разрешение от Инспекцията по труда.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси

Основната ми критична бележка към авторката е свързана с това, че по мое лично мнение – в стремежа си да предложи особено интензивна закрила на труда на непълнолетните – на места стига до крайности. Така бих оценил: (а) предложението в трудов договор с непълнолетен да не може да се предвижда изпитателен срок в полза на работодателя; (б) да се въведе абсолютна забрана тези служители да работят на официални празници; (в) непълнолетните работници и служители да се включат в персоналия кръг на лицата, ползващи предварителна закрила при уволнение. Идеите сами по себе си звучат обосновано и логично, но тяхната евентуална реализация може да доведе до обратен на целения ефект: работодателите да започнат да схващат режима на работа на непълнолетните като толкова рестриктивен, че изобщо да се въздържат от

встъпване в трудови правоотношения с тях. С това закрилата на труда на непълнолетните изцяло би се обезсмислила, защото те ще я имат „на хартия“, но на практика изобщо няма да имат възможности да полагат труд.

Позволявам си да поставя и два въпроса към дисертантката, чиито отговори ще ми бъде интересно да чуя при защитата на дисертацията. На първо място, по каква причина трудовият договор за обучение по време на работа и дуалното обучение са изключени от предмета на дисертацията? Единствено наличието на сравнително скорошно изследване на тези проблеми (става дума за защитения дисертационен труд на д-р Христо Банов) ли е мотивирало авторката да се въздържа от коментар по тях? Причината за въпроса ми е, че страна по такива договори много често са непълнолетни лица. Вторият ми въпрос е провокиран по-скоро от любопитство: по повод информирането на родителите и попечителите за условията на труд на непълнолетните авторката споменава еманципираните непълнолетни, но не навлиза в подробности какъв според нея следва да е техният статут в трудовите отношения. Счита ли, че за тях трябва да се предвиди нещо по-различно от режима на полагане на труд от всяко лице под 18-годишна възраст?

Разбира се, изложените бележки и поставени въпроси по никакъв начин не променят цялостната ми положителна оценка за качествата на дисертационния труд.

5. Становище относно наличие на плагиатство

При прегледа на предоставените материали не съм открил наличие на плагиатство.

6. Заключение

Считам, че дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му.

Поради гореизложеното, **убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на ИЛИЯНА СЪБИНОВА ГЕОРГИЕВА в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.6 Право, Докторска програма: „Трудово право и общественно осигуряване“.**

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

DISSERTATION REVIEW

By: **Assoc. Prof. Dr. Andrey Sashov Aleksandrov**

scientific area: **Labour law and social security**

higher education institution/scientific organization: **Institute for the state and law at the BAS**

Re: dissertation for awarding the educational and scientific degree “**doctor**” in professional field 3.6. Law, doctoral degree program “Labour law and social security” in UNWE.

Author of dissertation: **ILIYANA SABINOVA GEORGIEVA**

Dissertation topic: **SPECIAL PROTECTION OF MINOR LABOR**

Reason for presentation of the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work in accordance with Order № 3351/15.11.2024 of the Depute Rector of UNWE

1. Information about the PhD Candidate

Mrs. Sabinova has completed the doctoral program at the *Department of private legal studies* in UNWE in *professional field 3.6. Law, doctoral degree program “Labour law and social security”* in a full-time form, under the scientific guidance of Assoc. Prof. Dr. Rayna Koycheva.

2. General characteristics of the presented dissertation work

Dissertation work consists of 186 pages and includes introduction, four chapters, conclusion with findings and proposals *de lege ferenda*. The text is structured correctly following a perfectly logical arrangement of the legal problems that are explored. Two temporal lines most generally could be found in the analysis: the historical development of the legal framework and the destiny of the employment relationship – accession, a period of existence, termination. The clear statement of the author and the precise legal language make an impression and this allows the text to be read and understood extremely easily. In my opinion, only the content is unnecessarily detailed – to the extent of including specific proposals for the development of the legislation as subtitles of structural parts of the dissertation.

Actuality and the practical importance of the selected topic are undoubted as the PhD candidate examines the problem as a whole, approaches with thoroughness and good faith in her scientific analysis, formulates her theses clearly. A higher value than the protection of children is hardly conceivable at all, including in the employment relationships. That’s why it is surprising at some extent that until the moment in our legal literature a comprehensive analysis of the protection of minor labor was lacking. Mrs. Sabinova deserves a special compliment even just for her choice of topic.

3. Assessment of the scientific and scientific-applied results

The presented dissertation work contains scientific and scientific-applied results which constitute an original contribution in the science. It shows that the PhD candidate owns in-depth theoretical knowledge in the relevant specialty and independent research abilities (art. 6, p. 3 of LDASRB).

Because of the limited volume of the dissertation review here I can not exhaustively present all contributions which I find in the dissertation work. However, it should be noted that the dissertation student has skillfully avoided an obvious danger – because of the large volume of the analyzed regulation the dissertation to be just its simple retelling. On the contrary, Mrs. Sabinova has expressed her own opinion on almost every of the examined questions and has searched arguments for its defense. That's why even the theses I personally disagree with deserve to be discussed further on in the legal theory and practice to assess their applicability and expediency.

As valuable proposals *de lege ferenda* which I completely support I would define: (a) the proposal for an establishment of an obligation for the employer to keep a register of the appointed minor workers and employees; (b) to create a simplified procedure for the appointment of minors in family businesses; (c) the employment of minors through enterprises which provide temporary employment should not be allowed; (d) the conclusion of contracts for additional work with minors to be banned; (e) an explicit norm to be established according to which the minor worker or employee has the right to reject night work; (f) to drop the requirement for 4-months prior work experience as a prerequisite for using paid annual leave; (g) all medical examinations to be free for minors; (h) study leaves to be a subjective right, not a legal opportunity for minor workers and employees; (i) not to allow a secondment without a consent of the minor; (j) a qualified staff for violation of labor legislation relative to minors to be introduced and to drop the possibility such violations to be treated as unimportant. This complex of legislative changes, suggested by the author, would help without no doubt to strengthen the protection of this particularly vulnerable group workers and employees. The extremely interesting analysis of judicial practice on the ratio between criminal and administrative criminal liability for employment of a minor without a permission by Labor inspection should be especially emphasized.

4. Critical notes, recommendations and questions

My main critical note to the author is related to that in my personal opinion – in her effort to offer particularly intensive protection of minor labor – she reaches extremes in some places. I would rate in that way: (a) the proposal according to which a probationary period in favor of the employer can not be predicted in the employment contract with a minor; (b) an absolute prohibition these employees to work on official holidays to be introduced; (c) minor workers and employees to be included in the personal circle of people who have preliminary protection in case of dismissal. The ideas by themselves sound reasonably and logically but their possible realization could lead to the opposite of the intended effect: the employers to start to think that the procedure for employment of minors as so restrictive as to refrain from entering into employment relations with them at all. This would make the protection of minor labor entirely meaningless because they would have it “on paper” but they would not have opportunities to work in practice at all.

I would like to ask the PhD candidate two questions whose answers I will be interested to hear in the dissertation defense. Firstly, for what reason the employment contract for training during work and the dual training are excluded from the subject of the dissertation? Only the presence of a relatively recent research of these problems (it's about the defended dissertation of Dr. Hristo Banov) is that what motivated the author to refrain from commenting on them? The reason for my question is that minors are very often a party of such kind of contracts. My second question is provoked rather by curiosity: on the occasion of informing parents and trustees about working conditions of minors the author mentions the emancipated minors but she doesn't go into details what she thinks their status should be in the employment relations. Does she consider that for them something more different from the employment mode for each person under the age of 18 years should be established?

Of course, the exposed notes and the questions asked don't change in any way my overall positive assessment for the qualities of the dissertation work.

5. Opinion regarding to presence of plagiarism

I haven't found any presence of plagiarism at the examination of the materials provided.

6. Conclusion

I think that the dissertation work contains scientific, scientific-applied and applied results which constitute an original contribution in the science and meet the requirements of the Law on the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) and the Regulations for its implementation.

Due to the above, **I definitely give my positive assessment for the research conducted and propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to ILIYANA SABINOVA GEORGIEVA in a higher education field: 3. Social, economic and legal sciences, Professional field: 3.6. Law, Doctoral degree program: "Labour law and social security".**

Signature: